

Galsworthy.

(1867—1933.)

«A személyiség — mondja Emerson — oly tartalék, mely pusztá jelenlétével közvetlenül, mesterkedés nélkül hat az emberekre.» Ez a hatás azonban a legritkább esetben egyértelműen, félreérthetetlenül tiszta; a legritkább esetben plasztikus és szoborszerű, olyasvalami, aminek említésére feltétlenül mindenki minden alkalommal ugyanazt gondolja. John Galsworthyban megvolt a személyiség varázsának ez az egyértelműsége. Függetlenül attól, hogy egy sussexi «well-to-do» család sarja, kitűnő nevelésben részesült, a collegeben a futballcsapat kapitánya volt, jogot végzett, de ahelyett, hogy gyakorlatot folytatott volna, beutazta Délafrikát, Oroszországot, Ausztráliát, Indiát, aztán könyveket írt, amelyeket sok százezer ember olvasott, függetlenül mindettől John Galsworthy mással össze nem téveszthető személyiség volt, aki «közvetlenül hatott» mesterkedés nélkül — önmagával.

Galsworthy a múlt század hatvanas éveinek közepén abba az időbe született, amikor az angol szellemiségnek arculatán két vonás vált mindig élesebbé. A két vonás nehezen tűrte egymást. A Darwin—Spencer-i létezéselmélet, a tudósok, politikusok, kereskedők és nagytömegek értelméhez hamar utat talált. A magas szellemiséget és az emberek értelme mögött levő mélységeket azonban nem tudta meghódítani. Ruskin és Pater nyomán érzelmi ellenzék alakult, amely nem szűnt meg tiltakozni a haladó gyakorlatiasság ellen a szépség nevében.

Galsworthy ott nevelkedett, ahol a két áramlat küzdelme az ifjúságban a legerősebb volt: Oxfordban. Itt éltek Ruskin gondolatai számukra legkedvezőbb levegőben, de itt nevelkedtek azok is, akik a legmélyebben érdeklődtek a darwinizmus mámorában, az evolúciótan merészsége iránt. Galsworthy vérébe a két ösztönzés teljesen felszívódott. A magas szellemiség szépségimádata sohasem jelentkezett benne anélkül, hogy ne lett volna gesztusa azok felé, akik azt nem akarták elfogadni, de gondolataiban mindig ott lappangott valami azokból az eszmékből, amiket a fejlődéselmélet hirdetett. Mindenkinek szüksége van eszmére, amiért küzd és ellenfélre, aki ellen küzd. Galsworthy eszménye a szépség volt, ellenfele az anyagelvű, lapos praktikum. A könyveket ő is aszerint bírálta meg, milyen mértékben feltételezik vagy keltik fel a szellem jelenlétét és szabadságát, tudatosságát, az összhangot és a szavak mindenségének birtoklását». Tudta, hogy a «szavak érzékeny holmik, amik költészethez, vagy hazugsághoz vezetnek». A szellem mindenütt való jelenléte, összhang, költészet! Ruskin és Pater tanítása. Ezt a tanítást meg kellett valósítani a költészetben.

Irodalmi érvényesüléséért inkább önmagával küzdött, mint a környezettel. Három könyvet adott ki álneven, mert nem bízott képességében és tudta, hogy nincs szörnyűbb egzisztencia, mint a másodrangú művész. Mikor aztán meggyőződött arról, hogy amit csinál, az jó — odaállt a nevével is. A közvélemény azonnal elfogadta. Nem volt baja azokkal, akik «mindnyájan nagy

és erényes lármát csapnak, ha valaki az igazmondás kérdését csak távolról érinti is». Pedig az igazmondás kérdését erősen érintette, hiszen ez volt a könyve a «Szigeti képmutatókról». Nem volt baja, mert «minden munka és egyén kyszámú jelzővel meghatározható, ha ez a szám nő, a könyv, vagy ember értéke meg van bélyegezve közvélemény előtt.» Galsworthy pedig személyiség volt — félremagyarázhatatlanul személyes, — mesterkedés nélkül hatott. Elfogadták.

Legnagyobb sikereit regényeivel aratta, de azt még senki sem döntötte el, vajjon tényleg ezek legértékesebb művei. A regényben teljesebb, de a drámában bátrabb és a versben mélyebb. Regényei mesterségszerűek, szélesek, sokrétűek; jó alkalmak arra, hogy a «mindent» el lehessen helyezni bennük: emberismeretet, tapasztalatot, véleményt, akár politikait, akár társadalmi, akár esztétikait, regényben lehet festeni széles, nagy ecsetvonással épűgy, mint aprólékosan, kicsiny essayket lehet elhelyezni benne. De a drámában lehet szónokolni, befolyásolni, kitorni, elszomorodni és játszani. A versben pedig el lehet álmélni, megrendülni, könnyecseppet ejteni és felsóhajtani. Életfilozófiájának sokoldalúsága a regényből tűnik ki. Férfias egyénisége a drámából. Az, hogy született művész volt, a versből.

Ha valaki azt kérdezné, melyik Galsworthy legjobb műve, habozás nélkül azt kellene rá felelni, egy elbeszélés, amelynek címe: «A sötét virág». Arra a kérdésre pedig, hogy miért, a válasz: mert itt emberismerő, politikus, gondolkozó, festő, férfi, kitor, elszomorodik, játszik, álmélni, megrendül és felsóhajt. A sötét virág — a szenvedély sötét virága, amit a «világ minden nyelvén és némaságán» szerelemnek hívnak; az az állapot, amikor az ember a legnagyobb és legerősebb, a végtelen érettség és mosolyfakasztó gyermekesség azonosága, mert: «a szerető többet ér, erősebb» — «belső háztartása gazdagabb, hatalmasabb, egészségesebb, mint a nemszeretőé» — «a szerető tékozol, elég gazdag hozzá; mindent mer, kalandorrá válik, a nagylelkűség és ártatlanság ostoba hőse... a boldogság és gyönyör idiotája», ebben az állapotban új «nemsettett tulajdonságok születnek, az embernek szárnyai nőnek és ismeretlen kapuk tárulnak fel előtte».

Személyes varázsán és művészi tehetségén kívül volt John Galsworthynak még valamije: szerencséje. A sors is örült jelenlétének és örömeinek tanubizonyosságát adta. Még halálát is megkönnyítette azzal, hogy mielőtt lesujtott volna rá, megajándékozta az elérhető legmagasabb írói kitüntetéssel.

Hamvas Béla.

Uj német katolikus költészet.

Az ismert délnémet Kösel és Pustet cég Martin Rockenbach szerkesztésében nemrég egy hatalmas kötetet adott ki *Neue Katholische Dichtung* címen. Éppen ezért régibb, elismert katolikus írók nem is kerültek be a könyvbe. Enrica von Handel-Mazetti, Peter Dörfler, Richard von Schaukal, meg Franz Herwig hiányoznak belőle. Más, ismertebb szerzők más okokból maradtak távol: Paula Grogger, Jakob Kneip, Richard Billinger, Jos. Georg

Oberkofler, Konrad Zoller, Ruth Schumann, Dolores Viesèr neveit tehát szintén hiába keresnők itt. Ennek ellenére is 22 író elbeszélő és lírai munkákkal impozánsan képviselik a legfiatalabbakat. Van köztük olyan aki először lép a nyilvánosság elé, mint például Reinhold von Walter, Friedrich Deml, Guido Zernatto. Annál inkább meglep a költői erő, amely éppen az ő próbáikból tör elő. WALTERTŐL két fejezetet kapunk egy regényéből *Chimären* és *Der Kalligraph* címen.

Az első különösen megrendítő, igaz